

Ιστορικά γεγονότα

Ελένη Φαρμάκη
Λάζαρος Τράικος
Έμμα Στρογγύλη

Μακεδονικός Αγώνας είναι η σύγκρουση ελλήνων (μακεδονομάχων) και βουλγάρων (κομιτατζιδων). Κράτησε τέσσερα χρόνια (1094-1908) και διακόπηκε γιατί εμφανίστηκαν οι Νεότουρκοι. Ο Μακεδονικός Αγώνας θα μείνει στη μνήμη των περισσοτέρων ως ένας ανορθόδοξος πόλεμος ελληνικών και βουλγαρικών ενόπλων σωμάτων μέσα στην τουρκική επικράτεια.

Σκοπός των ελληνικών σωμάτων ήταν να περιφρουρήσουν το εθνικό φρόνημα των χωριών, ν' αποκαταστήσουν την τάξη σε όσα χωριά είχαν σημειωθεί αποσκιρτήσεις μετά από πιέσεις των αντιπάλων, να εξουδετερώσουν τις ένοπλες ομάδες και να περιορίσουν τη δράση των ληστρικών σωμάτων, τα οποία κινούνταν μεταξύ παρανομίας και εθνικού αγώνα, ταλαιπωρώντας τους αγροτικούς πληθυσμούς.

Ο αγώνας αυτός άρχισε ουσιαστικά το 1903 και πήρε τέλος το 1908, όταν θεσπίστηκε το τουρκικό σύνταγμα με το κίνημα των Νεότουρκων. Κυριότεροι εχθροί του ελληνικού στοιχείου: οι Βούλγαροι κομιτατζήδες και οι Τούρκοι σωβινιστές.

Παρά τον διμέτωπο αγώνα, εναντίον Βουλγάρων και Τούρκων, τα ελληνικά σώματα κατόρθωσαν σταδιακά να περιορίσουν τα βουλγαρικά ερείσματα και ν' αποκαταστήσουν την εθνολογική ισορροπία.

Ιδιαίτερα σκληρός ήταν ο αγώνας στην ελώδη λίμνη των Γιαννιτσών, σημείο στρατηγικής σημασίας για τον έλεγχο των οδικών αρτηριών, ενώ πολυάριθμες και φονικότατες μάχες έγιναν στα βουνά της δυτικής Μακεδονίας για την τελική επικράτηση σε διαφιλονικούμενα σλαβόφωνα χωριά.

Από το 1906 ο τουρκικός στρατός ανέλαβε σημαντικές εκκαθαριστικές επιχειρήσεις και περιόρισε αισθητά τη δράση των ενόπλων ομάδων, ελληνικών και βουλγαρικών. Πάντως κατά τη διετία 1907-1908 τα ελληνικά σώματα είχαν κερδίσει σημαντικό έδαφος σε όλη την έκταση της Μακεδονίας και είχαν διασφαλίσει είτε την παραμονή, είτε την επανασύνδεση με το Πατριαρχείο πολυάριθμων ελληνικών κοινοτήτων.

Είναι γεγονός, ότι ποτέ οι Έλληνες δεν υπολόγισαν θυσίες, προκειμένου να γλιτώσει η Μακεδονία από τους Βουλγάρους, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν κάθε μέσο, προκειμένου να την κάνουν Βουλγαρική. Η τακτική τους αυτή, αφύπνισε τους Έλληνες. Πολλοί και από όλα τα μέρη της Ελλάδος, έτρεξαν εθελοντές, για να βοηθήσουν τους Έλληνες Μακεδόνες στο σκληρό και άνισο αγώνα τους. Ανάμεσα τους και μερικοί Κρητικοί εθελοντές, παρόλο που η Κρήτη δεν άνηκε στο ελεύθερο ελληνικό κράτος κι ήταν αυτόνομη πολιτεία. Επίσης κι η προσφορά των Μανιατών ήταν σημαντική.

Πρώτη συστηματική εξόρμηση των Σλάβων ήταν να πετύχουν την ψυχική και γλωσσική αφομοίωση του ελληνικού πληθυσμού, ώστε να έχουν να επικαλεστούν στοιχεία ενισχυτικά των επιδιώξεών τους. Η προσάρτηση στη Βουλγαρία της Ανατολικής Ρωμυλίας τους ενίσχυσε, ώστε να στραφούν απερίσπαστοι στην απόσπαση του μακεδονικού χώρου. Γνωρίζοντας πως το ελληνικό στοιχείο δεν θα υπόκυπτε εύκολα, έριξαν το σύνθημα "η Μακεδονία για τους Μακεδόνες" ζητώντας και τη συνδρομή των Ελλήνων γι' αυτόν τον "κοινό αγώνα".

Άρχισαν την επίθεση τους με τη λεηλασία ναών και μοναστηριών και τη σφαγή ιερέων και καλόγερων. Ο άτυχος πόλεμος του 1897, ενώ αποθάρρυνε το μακεδονικό ελληνισμό, έδινε φτερά στους κομιτατζήδες.

Παράλληλα - και επίσημα - οι Βούλγαροι αναλάμβαναν ζωηρή και συστηματική προπαγάνδα στην Ευρώπη.

Οργάνωσαν μικρά ευέλικτα σώματα που είχαν δυο στόχους: να εισπράττουν χρήματα με αναγκαστικές εισφορές και να εξοντώνουν όποιον αντιστεκόταν στο βουλγαρικό κομιτάτο.

Τον Απρίλιο του 1903 αναστατώνεται η Θεσσαλονίκη από βόμβες στους κεντρικούς δρόμους, καίγεται η Οθωμανική Τράπεζα, καταστρέφονται οι εγκαταστάσεις ασιόκρυτος και ανατινάσσεται ένα

Αυτά τα γεγονότα έδωσαν αφορμή να επέμβουν οι τότε Μεγάλες Δυνάμεις, Ρωσία και Αυστρία, και να πετύχουν κάποιες μεταρρυθμίσεις στο καθεστώς της Μακεδονίας. Έτσι τους πρώτους μήνες του 1904 σχηματίστηκε στους τρεις νομούς Θεσσαλονίκης, Μοναστηρίου και Σκοπίων, σώμα χωροφυλάκων με διοικητή Ιταλό στρατηγό που είχε στις διαταγές του πέντε ανώτερους Ευρωπαίους αξιωματικούς. Όμως καθεμιά από τις δυνάμεις απέβλεπε σε δικούς της σκοπούς.

Έτσι, τίποτα δεν άλλαξε, ενώ το βουλγαρικό κομιτάτο συνέχιζε με περισσότερη ένταση τη δράση του, εξαφανίζοντας Έλληνες πρόκριτους (γιατρούς, δασκάλους, ιερείς κλπ.) και σφάζοντας άοπλους χωρικούς στις πλατείες των χωριών, μπροστά στα μάτια των συγχωριανών τους.

Την άνοιξη του 1903 όμως, σχηματίζεται η πρώτη επιτροπή, η Μακεδονική Φιλική Εταιρεία από τον Αργύριο Ζάχο, τον Θεόδωρο Μόδη και τον Θεόδωρο Καπετανόπουλο. Σκοπός ήταν να πειστεί η Ελληνική κυβέρνηση να ενισχύσει την ένοπλη άμυνα των ελληνικών πληθυσμών της Μακεδονίας. Έτσι την άνοιξη του 1904, έρχονται στη Μακεδονία για να μελετήσουν την κατάσταση και να υποδείξουν πρακτικά μέτρα οι λοχαγοί Αναστάσιος Παπούλας και Αλέξανδρος Κοντούλης και οι ανθυπολοχαγοί Γ. Κολοκοτρώνης και Π. Μελάς.

Παράλληλα στην Αθήνα στις 22 Μαΐου 1904 ιδρύθηκε το Μακεδονικό Κομιτάτο, στα γραφεία της εφημερίδας «Εμπρός». Εμπνευστής, ιδρυτής, αλλά και Πρόεδρος του κομιτάτου ήταν ο διευθυντής της εφημερίδας «Εμπρός» Δημήτρης Καλαποθάκης (1862-1921) από την Αρεόπολη και μέλος της πρώτης οργανωτικής επιτροπής ο Πέτρος Κανελλίδης (1846-1911) από το Κουτήφαρι της Έξω Μάνης, διευθυντής της εφημερίδας «Καιροί». Το κομιτάτο, μέλη του οποίου είναι οι Ν. Πολίτης, καθηγητής πανεπιστημίου, Ιωάννης Ράλλης, Πέτρος Σαρόγλου κλπ. αποφασίζει να δράσει άμεσα στέλνοντας ένοπλα σώματα και οπλισμό στους ελληνικούς πληθυσμούς της Μακεδονίας.

Ο Καλαποθάκης, που ως δημοσιογράφος και ως άνθρωπος είχε την καθολική εκτίμηση κράτους και λαού, κρατάει ουσιαστικά στα χέρια του το σχεδιασμό του Αγώνα στο κέντρο. Οργανώνει τα αντάρτικα σώματα και τα αποστέλλει στη Μακεδονία, αλληλογραφεί και συντονίζει, ενημερώνει το κράτος για τον Αγώνα και τον άξιο πρόξενο της Θεσσαλονίκης, τον Λάμπρο Κορομηλά. Στο γραφείο του γίνονται οι στρατολογήσεις και η οργάνωση των εθελοντών και φυσικά των Μανιατών εθελοντών.

Σ' όλα τα ελληνικά προξενία αποσπάστηκαν αξιωματικοί του στρατού και δημιούργησαν ένα θαυμάσιο δίκτυο συνεργατών και αγωνιστών. Στόχος τους ήταν η εξουδετέρωση της βουλγαρικής και ρουμανικής προπαγάνδας, η εμπιστευτική αλληλογραφία, η κατασκοπεία, η μεταφορά τραυματιών, η τροφοδοσία των Ελλήνων ανταρτών και γενικά η υπεράσπιση του ελληνικού στοιχείου.

